16.11.2023

Lausunto hallituksen esityksestä laiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta (HE 79/2023 vp)

Kaupan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa. Tarkastelemme lausunnossamme lakiehdotuksen yritys- ja muihin vaikutuksia kaupan alan yritysten näkökulmasta sekä lakiehdotuksen suhdetta muuhun lainsäädäntöön. Kaupan liitolla ei ole huomautettavaa varsinaiseen säädöstekstiin.

1. Lakiehdotuksen vaikutukset kaupan alan yrityksiin ja kuluttajiin

Sääntelyn merkittävimmät vaikutukset kaupan alan yrityksiin liittyvät Kaupan liiton arvion mukaan hallituksen esityksessä (s. 1 ja 14) selkeästi esille tuotuun seikkaan, että talouden toimijoiden on jatkossa tarjottava kuluttajalle mahdollisuutta ostaa tietyt radiolaitteet ilman latauslaitetta, vaikka niiden tarjoaminen myös latauslaitteen kanssa olisi edelleen mahdollista.

Sääntelyn kertaluonteisia ja pysyvämpiä kustannusvaikutuksia eri talouden toimijoihin, ennen kaikkea radiolaitteiden valmistajiin, on käyty kattavasti läpi hallituksen esityksessä. Radiolaitteiden ja niiden latauslaitteiden erillismyynnin vaikutuksia yksittäisiin yrityksiin ja markkinoihin laajemmin on vaikeampaa arvioida muun muassa myyjien tuotevalikoimien erilaisuuden, teknologisen kehityksen (mm. langaton lataus) ja asiakaskäyttäytymisen ennakoitujen ja ennakoimattomien muutosten vuoksi.

Erillismyyntiin liittyen on todettu (s. 15), että ”[v]ähittäiskauppiaat ja jakelijat hyötyisivät erillisten latauslaitteiden myynnin lisääntymisestä, sillä niistä olisi mahdollista saada parempi tuotto kuin matkapuhelinten kanssa myytävistä latauslaitteista”. Samassa yhteydessä on nostettu esille komission vaikutustenarviointiin sisältyvä arvio vähittäiskauppiaiden ja jakelijoiden liikevaihdon kasvusta. Edelleen kotitalouksiin kohdistuvia vaikutuksia koskevassa jaksossa (s. 16) on todettu, että ”(l)aitteiden valmistajien voidaan ennustaa jatkossa siirtyvän muutosdirektiivin soveltamisalaan kuuluvien radiolaitteiden ja niiden latauslaitteiden osalta laajaan erillismyyntiin, sillä kyseinen vaihtoehto olisi muutosten seurauksena tarjottava kuluttajille joka tapauksessa. Valmistajat, jotka jo nykyään tarjoavat mahdollisuuden ostaa latauslaite esimerkiksi matkapuhelimesta erillisenä, ennustavat puhelinten hintojen laskevan latauslaitteen hinnan verran. Erillisen laturin ostaessaan kuluttajat maksavat vähittäismyyntihinnan, joka on 2,2 kertainen tukkuhintaan verrattuna. Erillismyynnistä aiheutuvat lisäkustannukset vastaavat käytännössä sitä summaa, joka säästyy erillisten latauslaitteiden ja kaapelien ostotarpeen vähentymisellä.”

Edellä kerrottujen arvioiden tarkkuuteen tulee Kaupan liiton näkemyksen mukaan suhtautua varauksella, vaikka on hyvin mahdollista, että ainakin osa vähittäiskauppiaista ja jakelijoista voi ainakin lyhyellä aikavälillä hyötyä erillisten latureiden myynnin lisääntymisestä. Toisaalta valmistajat, maahantuojat ja jakelijat voivat hinnoittelupäätöksillään vaikuttaa siihen, missä määrin radiolaitteita myydään yhdessä latauslaitteen kanssa verrattuna ilman latauslaitetta myytäviin radiolaitteisiin ja erillisiin latauslaitteisiin, joten lainsäädännön vaikutukset voivat jäädä myös ennakoitua pienemmiksi.

Pidämme todennäköisenä, että sellaisten radiolaitteiden, joiden mukana toimitetaan latauslaite, sekä erillisten latauslaitteiden myynti vähenee kaikissa myyntikanavissa sitä mukaa, kun kuluttajilta keskimäärin löytyy radiolaitteeseen soveltuva latauslaite kotitaloudesta. Vaikka erikseen myytävien latauslaitteiden kate olisi korkeampi kuin radiolaitteiden yhteydessä toimitettavien latauslaitteiden laskennallinen kate, koko lainsäädäntö tähtää siihen, että jatkossa latauslaitteita myydään vähemmän. Näin ollen on epävarmaa,

kasvattaako vai vähentääkö lakimuutos suomalaisten vähittäiskauppiaiden ja jakelijoiden liikevaihtoa pidemmällä aikavälillä.

Sääntely saattaa heijastua radiolaitteita ja niiden latauslaitteita maahantuovien yritysten ja niitä tarjoavien jakelijoiden myyntiin epätasaisesti näiden tuotevalikoimasta ja myyntikanavasta riippuen. Jos kuluttajat alkavat ostaa huomattavassa määrin ilman brändin omaa latauslaitetta myytäviä matkapuhelimia ja suosivat esimerkiksi edullisempia ”tarvikelatureita”, voi tarvikelatureiden myynti kasvaa tai se ei ainakaan vähene samassa mittakaavassa kuin brändilatureiden myynti. Tarvikelatureita myydään runsaasti myös kansainvälisissä verkkokaupoissa ja verkkomarkkinapaikoilla ja osa kuluttajista ostaa tulevaisuudessa kuten nytkin laturinsa muualta kuin suomalaisilta kaupoilta, joten lainsäädännön vaikutus nimenomaan kotimaiseen kysyntään on hyvin epävarma.

2. Lakiehdotuksen suhde muuhun lainsäädäntöön

Hallituksen esityksen (s. 14) mukaan ”[m]uutosdirektiivin vaatimien muutosten lisäksi ei ehdotettaisi tehtävän muita direktiivistä riippumattomia tai kansallisia muutoksia.” Kaupan liitto pitää linjausta perusteltuna ja kannatettavana hallinnollisen taakan minimoinnin ja sisämarkkinoiden yhtenäisyyden kannalta.

Huomautamme kuitenkin, että lakiehdotuksen vaikutukset muuhun lainsäädäntöön ja sen tulkintaan pidetään mielessä myös viranomaisvalvonnassa, joka ei kohdistu suoraan sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin.

Esimerkiksi kuluttajansuojalain 5 luvun 12 § 3 momentissa säädetään tavaran yleisistä vaatimuksista (objektiivinen vaatimustenmukaisuus). Näihin sisältyy vaatimus lisävarusteista, joita kuluttaja voi kohtuudella odottaa saavansa. Jos tavara poikkeaa yleisistä vaatimuksista eikä muuta ole nimenomaisesti sovittu (subjektiivinen vaatimustenmukaisuus), katsotaan tavarassa olevan myyjän vastuulla oleva virhe. Viitatun kuluttajansuojalain 5 luvun 12 § 3 momentin säännöskohtaisissa perusteluissa (HE 180/2021 vp s. 48) todetaan seuraavasti: ”Ehdotetun momentin 3 kohdan mukaan tavaran mukana olisi toimitettava sellaiset lisävarusteet, pakkaukset sekä asennus-, käyttö- ja muut ohjeet, jotka ostaja voi kohtuudella odottaa saavansa. Esimerkkinä lisävarusteesta, jonka ostaja voi kohtuudella odottaa saavansa, voidaan mainita älypuhelimen mukana toimitettava laturi.”

Radiolaitteen pakkaukseen on lakiehdotuksen 253 f §:n mukaisesti liitettävä kuvamerkki, joka osoittaa, toimitetaanko radiolaitteen mukana latauslaite vai ei, ja etämyynnissä kuvamerkki on esitettävä lähellä hintamerkintää. Kaupan liitto katsoo, että latauslaitteen puuttumista ei voida jatkossa pitää kuluttajansuojalain 5 luvun 13 §:n nojalla myyjän virheenä, vaikka kuluttaja ei olisi huomannut asianmukaisesti esitettyä kuvamerkkiä. Asia ei edellytä lakimuutosta, mutta se on otettava huomioon kuluttajansuojalain tulkinnassa.

Lopuksi Kaupan liitto haluaa myös nostaa esille lainsäädännön mahdolliset negatiiviset vaikutukset kuluttajaturvallisuuteen. Hallituksen esityksessä ei ole käsitelty ja joihin komission vaikutustenarvioinnissakin (s. 61–62 ja 100–101) on otettu vain suppeasti kantaa.

Kuluttajille tarjotaan kansainvälisissä verkkokaupoissa ja verkkomarkkinapaikoilla runsaasti myös sellaisia latauslaitteita, jotka eivät täytä eurooppalaisia vaatimuksia ja voivat olla vaarallisia käyttäjille. Pidämme tarpeellisena, että markkinavalvontaviranomaiset seuraavat, vaikuttaako uusi lainsäädäntö latauslaitteiden kuluttajatuonnin määrään ja siihen, mistä latauslaitteita hankitaan. Mikäli on havaittavissa, että kuluttajat alkavat erillismyyntivaatimuksen seurauksena hankkia latauslaitteita enenevässä määrin EU:n ulkopuolisilta

verkkokaupoilta ja markkinapaikoilta, tulisi asiaan pyrkiä vaikuttamaan parantamalla kuluttajien tietoisuutta tähän liittyvistä riskeistä ja lisäämällä viranomaisresursseja rajat ylittävän verkkokaupan valvontaan.

Kunnioittavasti

KAUPAN LIITTO

Ilari Kallio
johtava asiantuntija